

ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਕੀ ਗੁੱਲ ਖਿਲਾਏਗੀ ?

(ਸਫਾ 2 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ
ਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਗੇ ?

(ਸਫਾ 3 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ
ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਖਤ

(ਸਫਾ 5 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ(ਮਾਨ) ਦੇ
ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਇਕ ਖੁੱਲੀ ਚਿੱਠੀ

(ਸਫਾ 8 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੇ ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੱਤ

(ਸਫਾ 23 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਕੀ ਰੰਗ ਲਿਆਏਗੀ ?

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਤੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਸਭ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ 'ਹਿੰਦੂ' ਜੜ੍ਹ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸਭਨਾਂ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸਭਾਵਕ ਹੈ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ 'ਨਵੀਂ' ਖਤਰੇ' ਵਲੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਸਿਆਣਪ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਉਤੇ ਖੀਵੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਥਾਹ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਬਣਤਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲੁਪਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੱਖਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

'ਅਜਾਦ' ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੇਨਾ ਆਦਿ) ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਐਡਾ ਖਲੂ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਇਕ ਘਿਨਾਉਣਾ ਝੱਖੜ ਝੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਖੂਨੀ ਦੌਰ 'ਤੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਜੋ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋ ਸੱਤਰ ਵਿਛਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਕੇ ਰੂਹ ਕੰਬ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟ ਵਜੋਂ, ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਛੱਲ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੀ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਲੂ ਰੂਪ 'ਚ 'ਹਿੰਦੂ ਤਾਕਤ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ 'ਦਲੇਰੀ' (ਜਾਂ ਬੇਸ਼ਰਮੀ) ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਨਿਰਣਈ ਹੋਸੀਅਤ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ

ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ ਅਜਿਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ, ਜੀਹਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਲਾਸ਼ਾਂ ਚਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਹਦੀ ਹੋਣੀ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਕੂ ਫਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਜਾਂ ਭਲਾਈ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ ਸਗੋਂ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਵੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਖ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਫੀ ਸਦੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਲੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਕੀਕੀ ਕੌਮੀ (ਇਲਾਕਾਈ) ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਰੱਤੀਆਂ ਵੱਧ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਠੱਸ ਰੂਪ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਇਲਾਕਾਈ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ (ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨਣੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ)। ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ' ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਜਨੂੰਨੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ) ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਅਸਲੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ (ਰਾਜੀਵ ਗਾਧੀ, ਐੱਚ. ਕੇ. ਐੱਲ. ਭਗਤ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗੀ (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਣ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪਖੰਡ ਰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ) ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਹੈਡਵਰਕਸਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੁਆ ਸਕੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰਿਸਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ)

ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉੱਤਰਨਗੇ ?

ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦਰੁਸਤ ਪੈਂਤੜਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਪੈਂਫਲਿਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਨਾ ?” ਮਸਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਅੱਖੜੇ ਸਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ 'ਚ ਗਲੋਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੱਖ ਪਿਆ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਧੜੇ ਨੇ ਕੁਝ “ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ” ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰ ਝੋਕ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਮੌੜ ਕੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਚੋਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦਾਸੀਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਲਹਿਰ ਜਿਹੀ ਵਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਖਾੜਕੂ ਹਿੱਸੇ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਡਟੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਵਗੀ ਲਹਿਰ ਮੂਹਰੇ ਆਪਣਾ ਤਵਾਜਨ ਉਖਾੜ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨੀ ਸਮਝ ਉਤੇ ਸਾਬਤ-ਕਦਮੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। “ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ” ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਉੱਠੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਵਾਲੇ ਪੈਂਤੜੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ੰਕੇ ਤੇ ਸੁਆਲ ਉੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜਿੱਤ ਨੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤਕੜਾਈ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਤੇ ਕਿੰਤੂਆਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ, ਅਸੀਂ, ਇਥੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਵਕਤੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਚੁੰਧਿਆਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਛਾਈ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੀ ਧੁੰਦ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਾਕਤਾਂ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗਰਦੇ-

ਗੁਬਾਰ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਰਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ “ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ” ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਰੋਸ ਉਬਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਇਸ ਜਬਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਜਬਰ 'ਚ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਜਬਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣ ਦੇ ਰੌਅ 'ਚ ਸੀ। ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਉਬਾਲ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ “ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ” ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਹਨਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਐਡਾ ਹਕੂਮਤੀ ਕਹਿਰ ਵਰ੍ਹਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਕੇ ਜਿਤਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਨਿਹਾਇਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਐਨੇ ਨਿਪੁੰਸਕ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਰੋਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਉਨੀ ਹੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਸੋ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪਰਸੰਗ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਪਰਗਟਾਉ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਰ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਇਜ਼ਹਾਰ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪਰਗਟਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪਰਗਟਾਉ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਹੁਣ ਬਣੇਗਾ ਕੀ ? ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੀਨ ਆਈਆਂ ?

ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਉਠੀ ਲੋਕ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਨਾਲ ਛਲਣੀ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਉਠੀ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਹੁਕ ਦਮ-ਰਹਿਤ ਜਾਂ ਫੋਕੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿੱਸਲ ਜਾਂ ਨਿਪੁੰਸਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਵੰਗਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਸਰਗਰਮ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਮਾਨ ਦਲ' ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਫੋਕੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਤੇ ਵਿਸਵਾਸ ਨਾਲ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨ ਦਲ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਉਸ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ 'ਚ ਝੋਕ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੋ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੋਰ ਪਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸੋਚਣਾ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਵਿਸ-ਵਾਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ? ਅਤੇ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸ ਵਿਧ ਹੋ ਸਕੇਗੀ?

ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਅਜੋਕੇ ਜਬਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ 1981-82 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉੱਠੇ ਸਿੱਖ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਿੱਖੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ 1981-82 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਜਬਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਅਕਾਰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ, ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਨਪੂਰਬਕ ਅੰਦੋਲਨ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਨੇ ਐਨਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਸਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਿੱਚੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਲਛਮਣ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ-ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਕਹਿਰ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਹਣ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾ-ਬਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਚੋਣ ਪਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤੀ ਦੌਰ ਦੇ ਜਬਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸਵਾਸ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ?

ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੇ ਦੋ ਰਾਹ ਹਨ :—

ਪਹਿਲਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਖੋਲ ਰਹੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੋਟ ਧਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰੇ, ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲਵੇ, ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਹ ਖਾਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏਨਿਆਂ ਕੁ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਹੀ ਲਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਅਤਿਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਚਨ ਦੇਣ। ਸੋ ਜੇ ਮਾਨ ਦਲ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਖਾੜਕੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਵੀ (ਜਿਸਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀ) ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਤੇ ਜੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 31 'ਤੇ)

ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦੇ' ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਖਤ

21-10-89 ਦਾ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਅਦਾਲਤ ਬੰਦ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੱਜ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਜ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਨਾ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਮੀਨੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਗਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਕੜੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਾਂਗੇ। ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੜੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਪੇਸ਼ਲ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਫਿਰ ਵਕੀਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਣ ਆਏ ਕਿ ਅਸੀਂ (ਵਕੀਲ) ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਘੱਟ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ। ਤਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਇਹ ਜਾਨ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਅੱਜ ਚਲੀ ਜਾਏ ਚਾਹੇ ਕਲ੍ਹ ਚਲੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਨ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੀ ਪਰਵਾਹ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਵੀਰ ਨੇ ਜੇਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖਾਲਿਸ-

ਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਮਾਰਗ (ਰਸਤੇ) 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਇਹ ਜਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਜੀਵਾਂਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਕ ਲੜਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਨ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕੀ ਡਰਨਾ। ਸਜ਼ਾ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਜੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨਗਰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਦਿਉ। ਜੱਜ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਉਹ ਆਉਣਗੇ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਜੱਜ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ, ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੋਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਦੋ ਵੱਜ ਕੇ ਪੰਜ 'ਮਿੰਟ' ਤੇ ਜੱਜ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਵੱਜ ਕੇ 17 ਮਿੰਟ ਤੇ ਵੀਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਵੀਰ ਨੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਜੇਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ।

ਫਿਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਜ

ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੱਥ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਫਿਰ ਜੱਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਟੋਹਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ, ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ। ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਉਸਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ (ਧੰਨਵਾਦੀ) ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ (ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਰਹਿਣ ਦਿਉ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਮਿਲ ਲੈਣਾ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਰਫੀ ਵੰਡੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਧੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਲਈ।

ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੋਰਟ ਗਏ ਤਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜੱਜ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟੋਲੀਫੋਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਜਿੰਦੇ, ਸੁੱਖੇ) ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਘਰ ਵਿਚ ਲਗਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੇ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਸ ਦਿਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਉ ਮੈਂ ਘਰ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਜੱਜ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜੱਜ ਨੇ ਵੇਦਿਆ ਕੇਸ ਵਿਚ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਜੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਨਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜੱਜ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਸੁਨਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਸੁਨਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਲਈ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਮੰਗ-ਵ ਦਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਲ੍ਹ ਜੱਜ ਨੂੰ ਭੇਜਾਂਗੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਵੀਰ ਜੀ ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਇਕ ਮਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਰਮ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲੱਭੂ ਵੰਡ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੂਨੇ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ।

ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮਦਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਘੜੀਆਂ ਪਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ ਘੜੀ ਪਲ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਜੜਦਿਆਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਯਕੀਨ ਜਾਣੋ! ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਰਦਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਕੰਧ ਉਤੇ ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਦੋੜ ਸਕੀਦਾ ਹੈ? ਆਖਰ ਉਸ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਸਿਰਾ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਸੁਆਸ ਆਖਰ ਮੁੰਕ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੈ। ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਤਮਕ

ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਜਲ ਹਰ ਥਾਂ ਵਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੈਦਾ ਉਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ: ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਂਦਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਹੋਂਦਲੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਵੀਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਕੇਸ 4-11-89 ਨੂੰ ਜੱਜ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਬੰਬੇ ਦਾ ਇਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਖਨਊ ਇਕ ਕੇਸ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਖਨਊ ਸਾਡੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹੈਗੀ ਹੈ। ਵੀਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ 3-4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਧੀਆ ਵਕੀਲ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਵੈਦਿਆ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੋਵੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਕੀ ਵੀਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਸਿਰਫ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਕਬੂਲੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸੁਖਾ' 'ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦਾ' ਏਨੀ ਦਲੇਰੀ ਏਨੀ ਦ੍ਰੜਤਾ, ਏਨੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾ ਸਕੇ? ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਲੀਗਰਜ 'ਚ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਫਰਕ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਲਲਿਤ ਮਾਕਨ, ਅਰਜਨ ਦਾਸ, ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਤੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ 'ਤੇ ਨਜਰ ਟਿਕਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮਰਕੇ, ਜੀਵੇ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸਦ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜੂਲਾ ਆਪਣੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਪਾਉਣਾ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਦਾ ਇਕ ਗਵਾਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦਾ ਬਾਡੀਗਾਰਡ। ਬਾਕੀ 170 ਗਵਾਹ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ।

ਛੋਟੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਜਾਈ ਜੀ ਇਕੱਠੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਨੀ। ਬਿੱਕਰ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ। ਭਾਜੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਕਰਨੀ, ਛੁੱਟ ਗਏ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕਾਲੇ ਵੀਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ। ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਰਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਖਲੋਹਰੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਖੱਬੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਚੁਤਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਣੀ।

ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ। ਖਾਲਸਾ ਵੀਰ ਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ। ਸਰਦੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਮਥੁਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲਸੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਦੋ ਚਾਰ ਪਿੰਨੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜ ਦੇਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਿਹਤ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਅੱਠ ਵੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਪੇਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਮੇਰੀ ਕੁਕੂ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪ ਸਭ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਸਭ ਨੇ ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ।

ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਮਝਕੇ ਮਾਫ ਕਰਨਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 27-10-89, ਪੂਨਾ ਜੇਲ੍ਹ।

ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਭਾਈ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆ, ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੁਲਾਰਾ, ਬਾਬਾ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਮਲੋਆ, ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਦੇ ਨਾਂ : ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੈਂਬਰਾਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜੀਉ,

ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਕੇ ਜੇਤੂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਉਤੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਤ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਚੋਣਾਂ ਸਦਕਾ ਤੁਸੀਂ ਜੇਤੂ ਹੋਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਪਰਵੇਸ਼ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਰਸੰਗ 'ਚ ਇਕ ਅਸਲੀ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਰੀ ਫਰਕ 'ਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਇਸ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੁੰਗਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸਿਆਸੀ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਵੱਡੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਫੁੱਧੇ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪਿੱਛੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸੀ ਰਣਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲੋਕ ਉਸ ਕਾਜ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਜੇਕਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿਮਾਇਤ ਜੁਟਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਅੰਦਰ ਉਸ ਕਾਜ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਜ ਕੀ ਹੈ? ਇਹੀ ਹੈ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਵੀ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ 6-7 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਜੋ ਵਹਿਣ ਵੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬੜੀ ਠੋਸ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮਜ਼ਹਬੀ ਲੂਮ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਇਹ ਜੰਜੀਰ ਲੁਕਵੀਂ ਜਾਂ ਰਹੱਸਮਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਕਿ "ਚੁੱਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸਤ ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ", ਕੋਲੋਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਅਤੇ "ਦੀਨ ਕੇ ਹੋਤ" ਲੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ

ਕੱਟ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਖਾਸ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਮਾਦਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਫਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਡੋਲਿਆ ਖੂਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੀਕ ਵਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਸੋ ਜਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਨਾ ਲਹੂ ਡੋਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਉੱਠੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਜਿਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਤਾਜ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਮਨੋਂ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਵੱਸ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਇਹ ਤਾਜ ਪਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਖਾਕ 'ਚ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ।

ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਬੜੀ ਹੀ ਔਖੀ ਤੇ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ 'ਚ ਗਲੋਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਉਹ ਫੌਕੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨਾਲ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਜ ਕਾਰਨ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੇਕਰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਜੋ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚੀ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨੌਜੁਆਨ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਇਹ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਚਿਤਾਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜੇ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੰਮੇਵਾਰੀ ਆਣ ਪਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਖੂਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਤਾਜ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ ਹਨ ਉਸ ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਹੀ ਆਇਦ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜਾਂ ਗੰਧਾਲਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਈਮਾਨ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਮੁਨੱਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਾਨੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਜ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਮਰਾਹੀ ਤਰਕ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਜਾਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਮਸਲਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਕਾਂਡ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁੜ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਕਾਂਡ ਹੈ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਕੇ ਜੀਵਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਵਿਰ ਈਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਖਾਤਰ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਕੇ ਮੌਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਸੀ।

ਜੇ ਉਹ ਝੂਠੇ ਮਨੋਂ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਅਰਥਾਤ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਵੇਚਣਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਲੁਭਾਉਣੇ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਸੀ? ਕਿ “ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਣ ਦਿਓ ਪਰ ਸਿਦਕ ਨਾ ਬੀਬਾ ਹਾਰਿਓ!” ਇਹ ਹੈ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਹੜੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨਾਂ ਦੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਅੰਦਰ ਵੱਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਪਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਰਬੀਰ ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀਸ ਚਰਾਉਂਦੇ, ਰੰਬੀਆਂ ਨਾਲ ਖੋਪੜੀਆਂ ਲੁਹਾਉਂਦੇ, ਜਮੂਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕੱਟਵਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਫੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਅਨੂਠੀ ਸ਼ਾਨ ਬਖਸ਼ਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਜੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖਾੜਕੂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਅਹੁਤੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਕੇ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸੰਗਰਾਮੀ ਯੋਧਿਆਂ—ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਫੰਦੇ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਨੂੰ ਗਲ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਮਨੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨੂੰ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਜੋ ਛੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬਿਗਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬਿਗਾਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਛੁਹਾਡੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸੰਦ-ਮਾਤਰ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਭੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਵੇਚਣ ਛੋਂ ਪੂਰੀ ਸਖਤਾਈ ਨਾਲ ਵਰਜਦੀ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜੀਉ,

ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬਣਕੇ ਵੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਗੀਦੀਪੁਣੇ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲੁਆ ਕੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਛੁਹਾਡੇ ਵੱਸ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਤੇ ਗਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਨਾ ਗੈਰਤਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸਾਡਾ ਮੱਥਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਠਣਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਲਾਲਚਾਂ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕੋਗੇ? ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਹਰਫ਼ ਵਾਹੁਣੇ ਹਨ।

ਜਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ, ਖੁਕਾਰੋ ਤੇ ਕਾਨ੍ਹਪੁਰ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀੜੇ-ਪਤੰਗਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਲਾ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਦਰਜਨਾਂ ਜਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੋਮਿਆਂ (ਇਸ ਦੀ ਉਪਜ, ਇਸ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਹੈਂਡ ਵਰਕਸਾਂ) ਉਤੇ ਇਸ ਦੀ

ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਨਫਰਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣੀ ਹੋਈ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੱਥੀ ਪ੍ਰਤੀ ਚੁੱਪਚਾਪ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੋਹਾਂ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਓਗੇ ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵੱਸ ਅਜਿਹੇ ਕਰ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਲਾ ਕੀ ਫਰਕ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਹੋ ਨਾ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਏ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਫਿਰ ਕਿਧਰ ਗਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀ ਉਹ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ !

ਖੈਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ 'ਚ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭਨਾ ਗੈਰਤਮੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੋ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ “ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ” ਉਤੇ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਉਹ “ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ” ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ :

1. ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਐੱਚ. ਕੇ. ਐੱਲ. ਭਗਤ ਤੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਰਗੇ ਉਹਨਾਂ ਆਦੀ ਮੁਜ਼ਰਮਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

2 ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਰੇਅ ਕੇ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਜੇ. ਐੱਫ. ਰਿਬੀਰੋ, ਅਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ, ਸਵਰਨ ਘੋਟਨਾ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ‘ਨਿਉਮਬਰਗ’ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਬੰਦ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

3. ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰਤ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਬਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

4. ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਨਸੂਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ । ਉਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ । ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਤੇ ਨਾਜ਼ਕ ਮਸਲਾ ਹੈ । ਅਕਸਰ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਨਜਾਣਪੁਣੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਥੋਕ ਰੂਪ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਗਣ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਬਜਾਏ ਖੁਦ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਜਦ ਉਸਨੂੰ ਨਸਲਪ੍ਰਸਤ ਗੋਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਬਦਲੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, “ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਗੁਲਾਮ ਹਨ ਮੈਂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀਨਾਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ, ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ ।” ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਚਹੁੰ ਲਫਜ਼ ਲਿਖਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀ 28 ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਕੈਦ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਰਿਹਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ

ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਸੀ ਕਿਸੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਗੁਲਾਮ ਹਨ' ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਗਣ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਜਾਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਸਾ ਗੁਲਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਗਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੋ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੋ ਪਰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਝੁਠਲਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਕੋ ਕਾਹੂੰ ਕੋ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇਅ ਹੈ, ਜੋ ਲੇਅ ਹੈ ਨਿੱਜ ਬਲ ਸੇ ਲੇਅ ਹੈ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਫਰੇਬ ਮਾਓ ਜੇ ਭੁੰਗ ਵਲੋਂ
ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਇਸ ਸਚਾਈ ਉਤੇ ਕੂੜ ਦਾ ਪੋਚਾ ਫੇਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਸੋ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ 'ਗਦਾਰਾਂ' ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤ ਛਾਇਆ ਦੇ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ 'ਹਿੰਸਾ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਿਪੁੰਸਕ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਨੂੰ ਗਲੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਡੁਲ੍ਹੇ ਲਹੂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਣਲਿਫ ਇਰਾਦੇ, ਸਿਰੜ, ਈਮਾਨ ਤੇ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਓ।

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲੋਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੋਣਗੇ। ਅਮੀਨ।

ਨਿਮਰਤਾ ਸਾਹਿਤ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ (ਜ: ਸਕੱਤਰ)

ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ

ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਬਾਰੇ

ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ

ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ

ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ ਦਾ ਖੂਨੀ ਚਿਹਰਾ

ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਬੋਰੋ, ਗਿੱਲ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ, ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਖਾਂ, ਸਵਰਨ ਘੋਟਨਾ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਵਰਗੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਤਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਚਗਲੇ ਝੂਠ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਰੇਡੀਓ, ਟੀ. ਵੀ. ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਫਰ ਨੂੰ ਤੋੜਕੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਖੂਨੀ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ : ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਮਰਾ ਨੰ: 59-C, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਸਟਲ, ਕੀਮਤ 10/- ਰ:

“ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ”, ਮੁਕਤਸਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪਵਾ ਕੇ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਕੀਮਤ ਲੈ ਕੇ, ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ 15 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਛੱਪਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

“ਅੱਜ ਹਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੰਡ ਕੇ ਤਿੱਖਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ”

ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਾਰਥ ਜ਼ੋਨ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਦੋ ਬੰਦੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ ਕਿ ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਇਸ ‘ਰੂਬਰੂਈ’ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਖਕ ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕੰਮ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਢੋਲ ਡੱਫਲੀਆਂ ਵਜਾਓ ਤੇ ਮੌਜ ਕਰੋ।’

ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਦਾ—ਉਹ ਕਲਚਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਕਲਚਰਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਾਪੋਗੇਟ ਕਰ ਰਹੀ ਏ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਕਲਚਰ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜੀਉਣਜਾਚ ਹੈ—ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਆਇਆ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਪਰ ਨਾਲ ਵਾਰਨਿੰਗ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਲਚਰਲ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਂ, ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਕੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਬੋਲਾਂਗੀ। ਵਰਮਾ ਜੀ ਬੜੇ ਸੂਰਮੇ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਂਜ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਆਏ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਿੱਜੀ ਚਿੱਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਕੋ ਚਿੱਠੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਹ ਸੱਠ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ‘ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਤਾਂ ਕਦਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਅਦਾਰਾ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸੱਤ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਦਾ ਬਜਟ ਹੋਵੇ।

ਖੈਰ, ਇਹ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੀਸ ਆਸਣ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਖੜਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਢੋਲ-ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਸ ਪੋਲ ਹੀ ਪੋਲ ਹੈ—ਯਾਨੀ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਰੇਡੀਓ, ਅਕਾਦਮੀਆਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰੇਟ ਆਫ ਫੈਸਟੀਵਲਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਯਾਨੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ, ਆਪਣਾ ਉਤਸਵ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਆਰਟਸ, ਇੰਡੀਅਨ ਕਾਉਂਸਲ ਆਫ ਕਲਚਰਲ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਯਾਨੀ ICCR, ਤੇ ਇਹ ਸਭੇ ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ—

ਕਲਚਰ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨ ‘ਤੇ ਰੋਪੜੀ ਜ਼ੰਦਰੇ ਵੱਜ ਜਾਣ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਾਂਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਇਕੋ ਹੀ ਬਾਂਦਰ ਕਾਰਗਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਹੋਠਾਂ ‘ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸੁਣੋ, ਢੋਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੋ। ਵੇਖੋ, ਗਿੱਧੇ ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਲੋਕ-ਨਾਚ ਵੇਖੋ। ਪਰ ਬੋਲੋ ਨਾਂਹ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚੋ, ਤੇ ਸੋਚਣ ‘ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਚਣ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ, ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਰੂਸ ਵਿਚ ਵੀ, ਜ਼ਿਆ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ, ਖੋਮੇਨੀ ਦੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਵੀ, ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਰੰਗਦਾਰ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ-ਬੋਲਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸੀ। ਹਰ ਫਾਸਿਸਟ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੋਰ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਹ ਚਾਲ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਸ ਪਾਸ ਵਗਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਹ ਗੈਸ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚਣ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਆਹਿਸਤਾ ਜਿਹੇ ਥਪਕ ਕੇ ਸੁਆ ਦੋਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਲਚਰਲ ਪਾਲਿਸੀ ਇਹੀ ਕ੍ਰਿਸਮਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰੂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਲ ਜਿਨਾ ਫਾਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਨਾਸਕੀ ਜਦੋਂ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਨਾਰਕੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਫਾਸਿਸਟ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਖਾਲਫ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਰਗੇ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦਾ ਮੁਖੋਟਾ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਮੁਖਾਲਫ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੂੰਝ ਕੇ ਕੀਮਤੀ ਕਾਲੀਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਫਨ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ।

ਸਾਰੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਲੋਗਾਂ ਵਿਚੋਂ—ਯਾਨੀ ਆਰ-ਟਿਸਟਾਂ, ਗਾਇਕਾਂ, ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਲੋਗਾਂ ਵਿਚੋਂ—ਖਤਰਨਾਕ ਬੰਦਾ ਲੇਖਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ ਹੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਕੇ ਉਹਦੇ ‘ਤੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਬੰਨੇ

ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਜਾਈਏ, ਸਾਡਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਲੇਖਕ ਹੀ ਸੀ, ਕਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਗ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਣ ਕੇ ਖੜੋਤੇ। ਡਾਂਸਰ ਉਦੋਂ ਵੀ 'ਡਾਂਸ ਦੀ ਪਿਓਰਿਟੀ' ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਗਾਇਕ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸਨ। ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਮਾਖਨ ਚੌਰੀ, ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਗੋਪੀਆਂ ਦੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਲਾਕਾਰ ਕੱਜਲ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹਰਨੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਚੰਨ ਵਰਗੇ ਗੋਲ ਚਿਹਰੇ ਪੇਂਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਉਹੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਸਿਵਾਇ ਦੋ ਚਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚਿਤਰਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਅੱਜ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕ੍ਰਾਈਸਿਸ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਬਹੁ-ਮੁੱਖੀ ਕ੍ਰਾਈਸਿਸ ਜਿਹੜਾ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਸਭ ਪੱਧਰਾਂ ਉਤੇ ਸਭ ਮਰਹਲਿਆਂ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਤਾ ਹੈ—ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਰਿਓੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵੇਚ ਰਹੀ ਹੈ।

1953 ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਚਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਛੱਤੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੋਇਆ ਏ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਐਜੂ-ਕੇਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਬਜਟ ਦਾ ਤਿੰਨ ਫੀ ਸਦੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚੋਂ 0.3 ਫੀ ਸਦੀ ਕਲਚਰ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੱਤਵੀਂ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਕਲਚਰ ਨੂੰ 482.12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਖਰਚ ਜੇ ਜੋੜ ਲਈਏ, ਤੇ ਨਾਲੇ 'ਅਪਨਾ ਉਤਸਵ' ਵਰਗੇ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਰਚ ਜੋੜ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਰਕਮ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਕਰੋੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਕਲਚਰ 'ਤੇ ਏਨਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ। ਇਕ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਤਹਿਜੀਬ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਏਨਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਬਾਰਕ ਕਦਮ ਏ। ਪਰ ਜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ 700 ਕਰੋੜ ਇਹ, ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਏਨਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਇਕ ਪਸਾਰ ਹੀ ਏ—ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ।

ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਅਲਮਬਰਦਾਰ ਬਣ ਬੈਠੀ ਏ। ਉਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਏ ਕਿ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਕਲਚਰ ਹੈ

ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਲਚਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਦੇਣਾ ਏ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਕਲਚਰ ਨਹੀਂ, ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਕਲਚਰ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। "ਭਾਈ, ਇਕ ਸਨਲਾਈਟ ਸਾਬਣ ਦੇਵੀਂ, ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖੰਡ ਦੇਵੀਂ, ਨਿੱਕੇ ਲਈ ਬੁਨੈਣ ਤੇ ਜਰਾਬਾਂ ਦੇਵੀਂ, ਤੇ ਚਹੂੰ ਆਨਿਆਂ ਦਾ ਕਲਚਰ ਦੇਵੀਂ।" ਬੱਸ। ਕਲਚਰ ਤਾਂ ਤੋਲ ਤਾਲ ਕੇ, ਛੱਟ-ਪੀਹ ਕੇ, ਪੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ, ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਮੂੰਗਫਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਖਾਓ ਤੇ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਵੀ ਖਾਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਏ ਸਰਕਾਰੇ-ਆਲੀਆ ਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਕਲਚਰ ਦੀ ਮੈਨੇਜਰ ਬਣ ਬੈਠੀ ਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਸੂਸਨ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਕਲਚਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਟੀ. ਵੀ., ਰੇਡੀਓ, ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ, ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਅਦਾਰੇ, ਸਭ ਸ਼ਾਮਲ ਨੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿਚ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਏ ਕਿ 'ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਸਾਡੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਲੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤਹਿਜੀਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੁਖਤਾ ਕਰਦੇ ਨੇ।' ਮੈਂ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ, ਹੌਲੀ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ? ਕਦੋਂ ਸਿਖਾਣਗੇ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੌਲੀ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਓ, ਯਾ ਆਓ, ਅਸੀਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹੌਲੀ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ, ਬੱਸ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਵੇਖੀ ਜਾਓ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਲੇਖਕ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਏ, ਨਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਏ.....।

ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਫੋਕ ਡਾਂਸ ਤੇ ਫੋਕ ਮਿਊਜ਼ਿਕ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਵਾਇਤੀ ਨਾਚ ਤੇ ਲੋਕ-ਧੁਨਾਂ ਬੇਕਾਰ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ 7 ਕਰੋੜ ਜਾਂ ਦਸ ਕਰੋੜ ਜਾਂ ਸੱਤ ਸੌ ਕਰੋੜ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਤੇ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹੀ ਹੈ ਸਾਡਾ ਕਲਚਰ? ਕੀ ਕਲਚਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਸਿਰਫ ਰਵਾਇਤੀ ਨਾਚ ਤੇ ਲੋਕ-ਧੁਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਹੀ ਨੇ? ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕਲਚਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਢੋਲ ਮਾਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਜੁਆਬ ਇਹੀ ਜਾਪਦਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ 'ਨਹੀਂ'। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਨਾ ਆਈ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚੋਂ ਕਮ-ਅਕਸਰ ਕੁਝ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ

ਮੇਲਿਆਂ ਠੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਦੀਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜੁਆਬ ਦਿਓਗੇ ਕਿ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਆਂ। ਤਾਂ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੇ, ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਕਵੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਨੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਖੰਭਾਂ ਉਗਾਈਆਂ ਨੇ, ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਲਾ ਦੀ ਟੀਊਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤੂਤਣੀਆਂ ਵਜਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਨੇ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਜਿਹੇ ਕਵੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ? ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਟੋਟਲ ਉਮਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਂ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ। ਮੁਬਾਰਕਾਂ!

ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ 'ਅਪਨਾ ਉਤਸਵ' ਦੀਆਂ ਨੌਟੰਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਜਸਟੀਫਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਹਿਆਂ ਤਕ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਚ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਪਨਾ ਉਤਸਵ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਈਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਲੜਨ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੱਤ ਕਾਨਸਟੀਚੂਐਸੀਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਸੱਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨੌਟੰਕੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ। ਉਹ ਕਿਉਂ? ਨਾਰਥ ਸੈਂਟਰਲ ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਗੋਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫਤੇ ਆਪਣਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਮਦਾਰੀ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਕਿਉਂ? ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਹੀ ਦਿਆਂ। ਰਤਾ ਕੁ ਗੌਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਸਮਝ ਜਾਉਗੇ।

ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਬੰਦਾ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੰਜੀਦਾ ਬੀਏਟਰ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋਗਾਂ ਦੇ ਦਰ-ਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤਕ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੇ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਚੌਪਾਲਾਂ ਤਕ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤਕ, ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਜਾਂ ਤੇ ਸਵਦਰ ਹਾਸਮੀ ਵਾਂਗੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਓ, ਤੇ ਜਾਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਓ, ਧਮਕਾਓ, ਵਾਰੰਟ ਕੱਢੋ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਓ।

ਲੇਖਕ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ ਨੇ। ਬਾਰੂਦ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੀਫਿਊਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਬਾਂ ਨੂੰ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੇਲੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੌਲ ਡੱਫਲੀਆਂ ਤੇ ਨੌਟੰਕੀਆਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਵੀ ਜਾ ਬਣਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਨੂੰ, ਘੁਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ,

ਸੰਗਤਰਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾ ਬਿਠਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿੱਛਾ ਨੂੰ ਤੇ ਰਿੱਛ ਨਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਸਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕਰਕੇ ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਨਚਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਓ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਅੱਜ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟੈਗਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋੜਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਲੰਬੀਆਂ ਦੋੜਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋੜ ਦੋੜ ਕੇ ਅਸਾਂ ਟਿਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਟੈਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਐ ਕਿਤਾਬ, ਸਾਹਿਤ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਸਤੀਆਂ ਛਾਪ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਪੁਚਾਂਦੇ? ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ... ..।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਿਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਹਰ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਬੀ. ਡੀ. ਓਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਲੁਆਏ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਰੇ ਅਜਿਹਾ। ਮੈਂ ਆਪ ਝੋਲੀ ਅੱਡਕੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰਾਂ ਕੋਲੋਂ 50 ਫੀ ਸਦੀ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਲੈ ਦਿਆਂਗੀ।

ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਪਹਿਲੋਂ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਛਪਦੀ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸੌ 'ਤੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਕਹੇਗੀ, ਬਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੋਕੀਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਭਲਿਓ ਮਾਣਸੋ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਲੋਕੀਂ ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਓ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਲੋਕੀਂ ਨਿਆਣੇ ਬਹੁਤੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਹਰ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ 'ਫੈਮਿਲੀ ਪਲੈਨਿੰਗ' ਦਾ ਦੰਡਰਾ ਫੇਰਦੇ ਓ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ 'ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੋ' ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਓ, ਜੇ ਨੀਅਤ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ। ਜ਼ੋਨਲ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਓ। ਤੇ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਜੇ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਵਧੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਣ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦੇਣ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਸਤੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪੁਚਾ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਨਕਲਚਰਡ ਗੱਲ ਨਹੀਂ

ਹੋਵੇਗੀ। ਰੂਸ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਈ। ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਅੱਜ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਦੋ ਦੋ ਲੱਖ, ਪੰਜ ਪੰਜ ਲੱਖ ਵੀ ਛਪਦੀ ਏ, ਤੇ ਵਿਕਦੀ ਵੀ ਹੈ।

ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਉਲਟਾ ਕਿਤਾਬ ਹਰ ਸਾਲ ਮਹਿੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ। ਇਹ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਬਜਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਧਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਇੰਸ ਪਾਲਿਸੀ ਹੀ ਇਹੀ ਏ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਬੀ ਕੋਲੋਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮੱਦਦ ਲੈ ਲਵੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਬਣੀ ਏ, ਇਹਨਾਂ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਟਿਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਲੜਦਾ ਤੇ ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਪਰ ਉਹ ਲੜਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ—ਖੁੰਘਾਰ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ, ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਬੇਰਹਿਮੀਆਂ ਨਾਲ। ਪਰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਬੇਹਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੇ ਜਟਿਲ ਮੁਕਾਮ ਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿਹਨਾਂ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨਾਲ ਏ ਉਹ ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੋਟੇ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਅਸਾਂ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਤਿੱਖਿਆਂ ਕਰਨਾ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮੁਖੋਟਿਆਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਵੇਖ ਸਕੀਏ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਸਿਤਮ ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਏ ਕਿ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨੇ ਜ਼ਿਬਾਹ ਹੋਏ। ਮਗਰੋਂ ਰੂਸ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿਤਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਝਿਲਮਿਲਾਇਆਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਚੀਨ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਮੁਤਬਰਕ ਧਰਤੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਗੰਧ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ—ਉਹਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਨੂੰ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ, ਮੁਖੋਟਿਆਂ ਦੇ ਪਾਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਰੇਬਾਂ ਨੂੰ, ਕਲਚਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧੱਖੇਧੜੀ ਨੂੰ ਸਮਝੇ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ,

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਉਹਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਹੱਦਾਂ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ, ਉਹਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਹੱਥਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਦੂਜਿਆਂ ਤਕ ਫੈਲਣਾ ਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਚਿਣਗ-ਚੁਆਤੀ ਲਾਉਣੀ ਏ।

ਉਂਜ ਤਾਂ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਤਲੇ-ਆਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕ੍ਰਿਪਰੇ ਵੀ, ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਬੇਬਸ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜ਼ਿਨਾਹ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਲੋਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਘਟਦੀ ਏ, ਬੰਬ ਡਿੱਗਦੇ ਨੇ, ਮਾਸੂਮ ਲੋਗ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਖੌਫਜ਼ਦਹ ਕਾਲੇ ਲਮਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲਗਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਖਣ ਲੁਖਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਸੋਰਨਾ ਏ, ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਲਦ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਲਮ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ ਲਦ ਗਏ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਦਨਦਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਮਿਜਾਈਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰੋਂ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸਨਾਟਾ ਵਿਛਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰਖਦੀਆਂ ਨੇ।

ਪਰ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਲਸਤ-ਪਸਤ, ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖਮੀ ਦਿਲ ਤੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖੜਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਏ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਲੋਗ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿਆਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅੰਨੀ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਵਿਚ ਪਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਿ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਕਿ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਵੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੀ ਹੈ। ਕਿ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ਜਦ ਤਕ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਕੱਟ ਨਾ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਾਂ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇ “ਜਦੋਂ ਨਾਜ਼ੀ ਗੈਰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਅਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮੈਨੂੰ ਕੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਆਏ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ।”

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਏ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਬਾਰ

ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਬੁਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਥੀਏਟਰ ਰਾਹੀਂ ਦੁਹਰਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਸਤਜੂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਬੋਲਣਗੇ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਖੋਫ ਤੇ ਤਮਾਮ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੋਲਣਗੇ।

ਅੱਜ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਏ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ, ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੈਪੀਟਲਿਸਟ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਸਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਰਥਿਕ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ—ਮਹਿਜ਼ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੱਲਾ-ਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਵੱਧਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ। ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੱਜ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਚਾਨਵੇਂ ਫੀ ਸਦੀ ਲੋਗ, ਯਾਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇਤਾ ਲੋਗ, ਅਜਿਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਜਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੇ, ਜਾਂ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਕੈਪੀਟਲਿਸਟਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਰਬਾ ਖਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਚੁੱਪ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਗ਼ੁਰਬਤ, ਬੇਰੋਜ਼ਗ਼ਾਰੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਖੋਫਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਾ, ਜਿਸਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਮਾਮ ਉਹ ਲੋਗ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਨੇ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਨੇ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੇ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ, ਬੱਚੇ ਨੇ। ਤਮਾਮ ਮਜ਼ਲੂਮ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉੱਨਤੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ, ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਗਿਣੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਮਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਮਾਮ ਦੇਲਤ ਗਿਣੇ ਚੁਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ। ਬਾਕੀ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਇਕ ਅਜੀਬ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਨੇ।

ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਰਹਿਣ, ਇਸੇ ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਦਿਹਾੜੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਹਾਂ, ਪ੍ਰੈਸ ਸੈਂਸਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲੀ, ਪਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਨੱਬੇ ਫੀ ਸਦੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਯਾਨੀ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰ ਤਕੜੇ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਰਮਾਇਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਫਾਦ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਯਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬੜੇ ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਮਰੋੜ ਤਰੋੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਲਈ ਯਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ-ਮੁੱਖੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਮਸਲਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਰਾਈਟਸ, ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ 'ਦ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਏ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ, 1984 ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ, ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਮ ਉੱਠਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦਾਂ ਬਾਰੇ, ਮੇਰਠ ਤੇ ਮਲਿਆਨਾ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਦੇ ਕਤਲੇ-ਗਾਰਤ ਬਾਰੇ, ਤੇ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਂਵੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਬਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਨੇ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਟੈਰੋਰਿਜ਼ਮ ਬਾਰੇ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਛਪ ਰਹੀ ਏ। ਨਤੀਜਾ? ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇੱਕੀ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਨੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਏ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਕਾਲੇ-ਅੰਨੇ ਆਤੰਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਸਾਡੀਆਂ ਧੋਣਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਸੇ ਗੁਨਾਹ ਤੋਂ ਅਸਾਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਤਬਾਹ-ਕੁਨ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਸਾਡੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਉਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਤਲਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੀਬੇ ਮੁਖੌਟੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਸ਼ਰਾਫਤ ਦੇ ਮੁਖੌਟੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਚਰ ਦੀ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦਾ ਮੁਖੌਟਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰਤਾ ਬਾਹਰ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਤਮਾਮ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਛੋਟੇ, ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੈਬਾਰੇਟਰੀਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਾਪ-ਜੋਖ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ, ਬੇਸਹਾਰਾ, ਭੁਖਮਰੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਉਹ ਪੇਸ਼ਾ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਲਈ, ਘਰਾਂ ਲਈ, ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਲਈ, ਤੀਵੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਸਮੇਤ।

ਸਟਾਕਹੋਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਸ ਰੀਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ, ਜਿਸਨੂੰ 'ਸਿਪਰੀ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 1985 ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਵੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸੌ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਯਾਨੀ ਹਰ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਵੀਹ ਲੱਖ ਡਾਲਰ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਰਕਮ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ, ਲੈਟਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ ਮੈਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 60 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੇ ਤੇ 80 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੀ, ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਤੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅੱਜ ਹਰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਲਚਰਲ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਢੋਲਾਂ ਡੱਫਲੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੰਡ ਕੇ ਤਿੱਖਿਆਂ

ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ, ਆਪਣੇ ਡਰਾਮੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ, ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਖੜੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਈ ਨਾਲ, ਅਵਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕੀਏ। ਲੋੜ ਹੈ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਧੌਖੇ-ਧੜੀ ਨੂੰ 'ਨਹੀਂ' ਕਹਿ ਸਕੀਏ, ਪੂਰੇ ਦਮ-ਖਮ ਨਾਲ। ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਝੰਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਸਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਸਾਡੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ, ਸਾਡੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ—ਜਿਹੜੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਡੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ—ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਬਾਹਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਏ।

ਬੋਲੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਸਿਆਹ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਹਸਾਸ ਡੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚੇ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਬੋਲੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੱਗਡੰਡੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਦੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਗੋਲੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਬਲ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਵੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਜਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ, ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਚਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਬੋਲੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਸਨਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੈਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਜੀਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ॥

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ “ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ”

? 10 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੇ ‘ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ’ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੱਗ ਦੀ ਭੱਠੀ ਉੱਤੇ ਖੜੋਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਐਸੀ ਜਵਾਲਾ ਭੜਕੇਗੀ ਕਿ ਲੋਕ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ ?

—ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਵਾਲਾ ਇਕ ਦਿਨ ਭੜਕਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰਾਜ, ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਜਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੁਪਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚੇਤਨਤਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣੀ ਉਸ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਉਮਰ ਥੋੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਖੋਲਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਵਲਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਯਕ ਦਮ ਭੜਕਣਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਨਵੀਂ ਉਸਰ ਰਹੀ ਸਨਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਲੈਂਡ-ਲਾਰਡ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਰਕੀਟ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਲਾਵਾ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਭੜਕਿਆ ਹੈ।

? ਇਹ ਲਾਵਾ 1984 ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਿਦਤ

ਨਾਲ ਭੜਕਿਆ, ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਦੱਬਿਆ ਰਿਹਾ ?

—ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੁਲਗਦਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮਘਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸਟੇਟ ਸਾਜਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਕਲੀ ਸੂਬਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

? ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੇ ਆਦਿ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ?

—ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ, ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ। ਅੱਜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਏਨੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿੰਦੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੋਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਖਾਬ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬ ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1947 ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਏਨੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੜ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚੁਸਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਉਹ ਚੇਤਨਤਾ ਮੁੜ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਚੇਤਨਤਾ ਸਾਡੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੁੱਤੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ

ਸੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸਾਜ ਦਿੰਦੇ। ਹਰ ਕੌਮ ਜਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜੋ ਜਮਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਆਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਇਹ ਲਾਲਚ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਫ਼ਾ ਕਮਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦਿਓ, ਵਕਤੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਲਾਵਾ ਫਿਰ ਭੜਕ ਉਠੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗਿਆੜੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਰੀਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਇਕੋ ਕੌਮ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਬਹੁ-ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰ ਕੌਮੀਅਤ ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੱਛਣ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਪਨੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ।

ਤੁਸੀਂ ਇਨਕਲਾਬ ਸਮੇਂ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਰੂਸ ਵਿਚ ਸੋ ਤੋਂ ਵਧ ਕੌਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਗੋਰਬਾਚੋਵ ਨੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੂਸ ਏਨੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਇਕ ਕੌਮ ਨਹੀਂ? ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਣਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸੁਪਨੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਥੇ ਕਦੇ

ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਸਿੱਖ ਵੀ ਕਦੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚੇਤਨ ਹਾਂ। ਸਿੱਖ ਇਕ ਬਹੁਤ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਮਾਡਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ, ਜਾਂ ਕਹੋ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

? ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਪਨਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਕੀ ਇਹ ਫੋਕੇ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਹੀ ਹਨ?

—ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਇਹਨਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਫੋਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਉਹ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਅਚੇਤ ਮਨ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਫੋਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ' ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਮਨ ਨਾਲ ਹੋ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਟੇਟ ਟੈਰੋਰਿਜ਼ਮ ਨਾਲ ਦਬਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਇਹ ਦਬਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

? ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ?

—ਇਹ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਬਲਕਿ ਕਈਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਪੰਜ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਤਕੜੀ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਲਮ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਲੰਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

? ਬਾਬਾ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1986/87 ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਕੰਡਕਟਰ ਵੀ ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਅਜਿਹੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਫਿਰ ਦਾੜੀ-ਕੱਟਾਂ ਅਤੇ ਸਫਾਚੱਟਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਵੇਗਾ?

—ਇਸ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬਹੁਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਲਹਿਰ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਆਵੇਗੀ। ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਜੋ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਕੀਰਣ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿ-ਹਾਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵੀ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਣੀ ਇਕ 'ਦਰਸ਼ਨ ਪੁਸਤਕ' ਹੀ ਹੋਵੇ। ਬਾਣੀ ਇਕ ਉਹ ਗਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

? ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਹ-ਮਣੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਕਦੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਵਸਦੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰੀ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਆਪਣੇ ਮੁਰਦੇ ਉਹ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫੂਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਜੇ ਬਣ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ?

—ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਸੰਘਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੋਮਲੈਂਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲਟੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੈ।

? ਟੋਕਦਿਆਂ ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਹੋ ?

—ਹਿੰਦੂ ਮਿਹੜਾ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਿਥੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ? ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਵਾਰਸ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਹੋਮਲੈਂਡ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਹਰ ਹੀ ਬਣੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੂਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਮਲੈਂਡ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕਿਥੇ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਵਧੇਗਾ।

? ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਡੁਲਿਆ ਖੂਨ ਰੰਗ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਡੁਲਿਆ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਕੋਈ ਰੰਗ ਪੈਦ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅੱਜ ਸੈਂਕੜੇ ਗੱਭਰੂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਅਜਾਈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ ?

—ਅਜਾਈਂ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਖੂਨ ਸਦਾ ਰੰਗ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਖੂਨ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਢਾਲੀ ਤਾਂ ਇਹ ਖੂਨ ਅਜਾਈਂ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੌਣ ? ਹਰ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਾਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਥਾਨਕ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ। ਸਾਡੇ ਜ਼ਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ।

? ਕੀ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ?

—ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਜਿੱਤੇ ? ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਿਰਫ ਚੀਨ ਹੀ ਹਮਦਰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਦੀ ਦੋੜ ਨਹੀਂ।

? ਪਰ ਚੀਨ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਤਾ ਹੀ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗਾ ?

—ਇਸੇ ਚੀਨ ਨੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਛੋਟੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਮਾਡਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਸ਼ਰਤਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਣ।

? ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ

ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਿਲਟਰੀ ਪੱਖੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚੌਥੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣਾ ਕੀ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

—ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ। ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਾਡੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਿਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ...

? (ਕੱਟਦਿਆਂ) ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਣ ਤੱਤੇ 'ਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ?

—ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀ-ਜੀਵੀ ਕਾਇਰ ਹਨ। ਉਹ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਖਿਆਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪਦਵੀ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਅੱਪੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਦਵੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਲੇਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ।

? ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

—ਉਹ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਹੀ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਉਂਜ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਵਾਦੀ ਸਿਸਟਮ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਉਤੇ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਬਾਹਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਕਿ ਅਸਲ ਮਸਲਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਿਰਫ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ ਕਿ ਏਨੇ ਮਰ ਗਏ ਜਾਂ ਏਨਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਇਆ, ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖ, ਕਿਤਾਬਚੇ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਣ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੜਾਈ ਹੈ।

? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਾਹਮਣੇ ਅਕਾਲੀ ਚੁੱਪ, ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਚੁੱਪ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਇਹ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਅਸੀਂ ਛੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਵੱਢੇ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਜੇ ਲੜਾਈ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਕੋਈ ਕਿਉਂ

ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ?

—ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈ ਕੇਂਦਰੀ ਏਨ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 200 ਸਾਲ ਲਹਿਰ ਦੀ ਆਈਡੀਆ-ਲੌਜੀ (ਮੰਤਵ) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਲੜਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਮੰਤਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਤਵ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਲਹਿਰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਇਹਨਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਧਾਰਣ ਕਿਸਾਨ ਤੱਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰਾਸ ਰੂਟਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰਾਸ ਰੂਟਸ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

? ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ?

—ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਹੀ ਹਨ। ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਾਰਕਸਿਸਟ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਮਾਰਕਸਿਜ਼ਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾ ਚੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨੀਓ ਮਾਰਕਸਿਜ਼ਮ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਮਾਰਕਸਿਜ਼ਮ ਸਿਧਾਂਤ ਢਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਵਾਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ, ਲੋਕਲ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸੰਮਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਨੰਬੂਦਰੀਪਾਦ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵੰਡੀ ਜਾਏਗੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਜਰੂਰੀ ਪੱਕਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਜੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕਲਚਰਲ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੋਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ। ਉਹਨਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਖਾਕ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ।

? ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਕਤ ਨਾਲ ਇਹ ਭੜਕਾਹਟ ਆਪਦੇ ਆਪ ਠੰਢੀ ਪੈ ਜਾਏਗੀ ?

—ਇਹ ਭੜਕਾਹਟ ਜਾਂ ਜਵਾਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਠੰਢੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਚਿਤਵੇ ਹੋਏ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਝ

ਵਿਅਕਤੀ ਠੰਢੇ ਪੰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਹਿਰ ਠੰਢੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ। ਇਥੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵਰਨਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਸਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਬਾਈਓਲੋਜੀ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਰੈਸਪੋਂਸ ਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਗੈਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵੱਡੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਬਾਅਦ ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਾਈਕੋ-ਬਾਈਓ-ਲੋਜੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮੁਗਲੀਆ ਸਲਤਨਤ ਨਾਲ ਫਿਰ ਜੰਗ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰਾਧੀਨਤਾ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦਾ।

? ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਈਕੋ-ਬਾਈਓਲੋਜੀ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਸਾਇੰਟੇਫਿਕ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ?

—ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸਿੰਬਲ ਚੁਣੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਦੀ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਨੈਟਿਕ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਇਸ ਦਾ

ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ।

? ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੋਵਾਂ, ਪਰ ਧਿਆਨ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' 'ਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ?

—ਜੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਿਖ ਏਡੀ ਲੰਮੀ ਦਾਹੜੀ ਕਿਉਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਸੀ 'ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਬੋਹੜ ਜਾਂ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।'

ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸ਼ਾਇਰੀ, ਐਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੁਰ ਹੋਣਾ ਅਸਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲੱਛਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦੇਖਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ। ਐਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੱਜ-ਫੁੱਟ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਾਕਤ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਅਸੀਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲੋਟੂ ਜਮਾਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਐਕਸਪਾਇਲਟ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਬਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਬਾਓ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਖਸ਼ ਇਸ ਦਬਾਓ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। □
(ਧੰਨਵਾਦ ਸਾਹਿਤ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' 'ਚੋਂ)

ਭੂਮਿਕਾ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਦੀ

● ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਟ ਲਖਪਤ, ਲਹੌਰ

1988 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਿੱਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਉੱਠਣਾ ਬੈਠਣਾ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਜਥੇਦਾਰੀ' ਦੇ ਅੱਛੇ ਖਾਸੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਪਿਆ ਸਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਰੁੱਝੇ ਪਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ

'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਐਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣੂ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਐਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰਨਗੇ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪਰਵਾਨਤ ਮਰਿ-ਯਾਦਾ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਸਾਡੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਲੈਣਾ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਨਸੈਪਟ ਹੀ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਹੋ ਕੇ

ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਭੱਖ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗੀ। ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਇਕ ਟੱਬਰ ਦਾ ਕਤਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਵੀ ਸੀ, ਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਠ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭੱਖ ਗਏ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ 'ਕਾਰਨਾਮੇ' ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ 'ਕਾਰਨਾਮਾ' ਸਰ-ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸਾਥੀ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਕ ਜੁਝਾਰੂ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਕੋਲ ਇਹ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਉਹ ਗਰੁੱਪ ਉੱਠ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਡੂੰਘੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਦੱਸ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਖੁਦ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੀਵੀ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਕੀ ਸਮਝਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੋ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, "ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੋ ਹੋ, ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਜਾਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ।" ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹਣੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਸਫਾਏ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ "ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਰਵਾਂ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਡਰ ਕੇ ਲੰਘਦੀ ਹੈ।" ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਹਿਮਾਇਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਰੁਖ ਬਦਲ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਜੁਝਾਰੂ ਜੋ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕਰਨ ਦਿਓ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੋ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਜੁਝਾਰੂ

ਸੋਚ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕੀ ਤਾਂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ?" ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਥੇ ਤਕ ਆ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਬਹਿਸਦਿਆਂ 'ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਸਫਾਏ' ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮੀ ਭਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਿਤੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਬੰਦੀ ਦੇਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀਰਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਕਤੀ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਾਫ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਉੱਪਰ ਥੱਲੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਲਈ ਕੌਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੜੇ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧੜਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਕੋਲ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੀਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਗਰਮ, ਸਰਦ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਇਹ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ

ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਸਰਕਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਬਿਆਨ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸ: ਮਾਨ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਦੋਸ਼ ਸਮੇਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਮਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਲਾ ਵਾਜ਼ਬ ਨਹੀਂ! ਜੇ ਉਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ 'ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ' ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਪਿਆਰੀ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕੌਮ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡਾ ਗਿਲਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਪਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਕਰਨਗੇ, ਅਜਿਹੇ ਵੀਰ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਕੌਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਆਸਤ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਾਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇ। ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ, ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰੂ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਕਾਰਨ ਲਹਿਰ ਕੌਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਹਨ ਸੋਫੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਇਕ ਦਮ ਛਾ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਉਭਰੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਮੋਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਚਾਹੇ ਦਿੱਲੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਟਕਰਾਓ ਵਾਲੀ ਰਹੀ, ਚਾਹੇ ਸਮਝੌਤਾਕੁੰਨ, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤ ਹੀਣ ਰਹੀ! ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰੱਜਵੀਂ ਮਾਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਾਂ

ਪੱਖੀ ਰੁਝਾਨ ਉਭਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸੋਫੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਛਾ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਉਭਰੇ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਆਪਣਿਆਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਨੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੰਜੀਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਉਭਰਨ ਦੇ ਅਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ, ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਝਟਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਝਟਕਾ ਇੰਨਾ ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਲਹਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਾਡੀ ਕੌਮੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਥੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ, ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਝਟਕੇ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਅਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਲ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਝਟਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਮਲ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਯਕੀਨਨ ਅਜਿਹਿਆਂ ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਤਹਿਰੀਕ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ। ਜਿਸ ਨਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ, ਤੀਜੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਖੇਧੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਹਕੀਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਬੇਹਤਰ ਜਾਨਣ।

ਦੁਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਗਵਾ ਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਮਰਾਹ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਨਜ਼ਮ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਇਸ ਨਜ਼ਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਸੋ ਲਓ ਨਜ਼ਮ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੈ:—

ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ

ਮਿੱਤਰੋ ਤੁਸੀਂ ਮੋਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ
 ਇਸ ਲਈ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ
 ਬੀਤੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਤਰਦੇ ਹਾਂ
 ਤੁਹਾਡਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ
 ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਦਾਓ ਪੇਚ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਣਦੇ
 ਤੁਹਾਡੀ ਸਲਾਹ ਹੈ
 ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਰਹੀਏ
 ਦੇਖੀਏ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਖੀਏ
 ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੀਏ
 ਸਮੇਂ ਦੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰੋ
 ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ
 ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਝੂਠ ਕਹਿੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ
 ਤੇ ਤੁਸੀਂ 'ਕਲਾਸ਼ਨਕੋਵਾ' ਨਾਲ ਉੱਠਦੇ ਬਹਿੰਦੇ ਹੋ
 ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ
 ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ
 ਤੁਸੀਂ ਕਲਾਸ਼ਨਕੋਵਾ ਚੁੱਕਣ ਜੋਗੇ ਹੋਏ ਹੋ
 ਇਹ ਰਾਹ ਸਾਡਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
 ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ
 ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਰਹੇ ਹੋ
 ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਸਾਡਾ ਹੀ ਵਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
 ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਸੀ
 ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੇ ਸੀ
 ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਲਾਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਨੇ
 ਏਸੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ
 ਕਲਮ ਤਾਂ ਹੈ
 ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤਲਵਾਰ ਨਹੀਂ
 ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜੰਗ ਲੜੀ ਹੈ
 ਕਦੇ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕਦੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ

ਜੋ ਸਿਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੇ
 ਅਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਲਾਹੇ ਨੇ ਕਲਮ ਦੇ ਵਾਰ ਨਾਲ
 ਪਰ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚਿਓ
 ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕਣੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ
 ਵਕਤ ਆਣ ਦਿਓ
 ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਭਰਮ ਮੁੜ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗੇ
 ਕਲਮ ਤੋਂ ਤਲਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੀ ਹੈ
 ਦਿਖਾ ਦਿਆਂਗੇ
 ਇਹ ਵੀ ਸੁਣ ਲਓ ਕਿ ਅਸੀਂ
 ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬਹਿਣਾ
 ਤੁਹਾਡੇ ਠੀਕ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗੇ ਹੀ
 ਤੁਹਾਡੇ ਗਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਵੀ ਹੈ ਕਹਿਣਾ
 ਜੰਗ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਾਸ਼ਨਕੋਵਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ
 ਕਲਾਸ਼ਨਕੋਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ
 ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਜ਼ਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ
 ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਾਬਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸੀਣਾ ਹੈ
 ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਲਾਸ਼ਕੋਵਾ
 ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਲੱਗ ਜਾਣ
 ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਗਦਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ
 ਅਸਹਿਮਤ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਸੀਣ ਲੱਗ ਜਾਣ
 ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ
 ਉਹ ਅਧਰਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ
 ਉਹ ਫਿਰ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੱਖਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ
 ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਅਖਵਾਂਦੀਆਂ ਨੇ
 ਤੁਸੀਂ ਵੀਰ ਹੋ ਮਿੱਤਰ ਹੋ
 ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੋ
 ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ
 ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡੋ
 ਜੋ ਮਿਠਾਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਘੋਲ ਕੇ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਬਾਟੇ 'ਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ
 ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਬਾਟੇ 'ਚੋਂ
 ਉਹ ਮਿਠਾਸ ਨਾ ਕੱਢੋ

(ਧਨਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ)

ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ

ਮਨੁਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਲੰਕ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ “ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ” ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ’ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਥਾਪਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਕੇ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਦਿਲ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਹਿਰਦੇਵੇਧਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਬਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਨਾਅ ‘ਤੇ ਕਲੰਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਤਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਸੀ? ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਕਲ ਸੂਰਤ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਕੀ ਸਿਰਫ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਜਾਂ ਸਕਲ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਝੀ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਕਹੇਗਾ, ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰਾ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਅਤੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਕੀ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਹਨੇਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰਧਾਲੂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਹੀ ਕਤਲੇਆਮ ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸੀ।

ਜਿਹਨਾਂ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅ ‘ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਉਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅ ‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸਗੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 10 ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ‘ਚ ਕੱਢ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਠਾਠਾਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਵਿਛਾ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ

‘ਚੋਂ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ “ਜਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ”, ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹਾਸੇ ਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਚਾਰੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂ ਰਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜੇ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ “ਮਨ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਹੋਰ” ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਰਕ ਲੱਗਣ ਲਗ ਪਵੇ ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਖੜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਇਕ ਜਗਾਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ “ਹਰ ਲੋਕ ਜਦੋਂਜਹਿਦ, ਹਰ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਿੱਢਿਆ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਰ ਘੁਲਾਟੀਏ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਬੇਗੁਨਾਹੇ, ਬੇਕਸੂਰੇ, ਮਾਸੂਮ, ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਉਣ, ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਛੱਲਣੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਦੇ ਡੂੰਥੇ ਝਿਡਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਾਲਮ-ਜ਼ਾਬਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਲੋਟੂ ਅਤੇ ਦਾਬੂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਾਬਰ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਪੱਖੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦਾ ਸੀ, ਮਾਸੂਮ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਗਲ ਨਹੀਂ ਵੱਢਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।”

ਪੰਨੂ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਵਾਇਤਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪੈਣ ਤਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਇਹ ਕੌਮਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੁਰਝਾ ਅਤੇ ਸੜ-ਸੁੱਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਕੌਮ ਦਰਦੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤਰੇ “ਸੱਜਣਾਂ” ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ।

ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ

ਜਿੰਦੇ, ਸੁੱਖੇ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਅਖੌਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਨਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸੂਰਮਿਆਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਿੰਦਾ' ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸੁੱਖਾ' ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਪੜ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਜ: ਸਕੱਤਰ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਤੇ ਯੂਨੀ: ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਆਗੂਆਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖੁਸ਼ਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੂਜੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ 'ਜਨਰਲ' ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਣਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੋਰਤ ਤੇ ਅਣਖ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਗਲਾਮੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਜੂਲਾ ਗਲ 'ਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਗਲ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹਾਂਕੂੜ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸ: ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਵਲੋਂ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਜਾਰੀ

9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਮਸਤੂਆਣਾ ਵਿਖੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਢਾਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਚੁਕਾ ਕੇ ਮੌਤ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ: ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਨਾਮ) ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਭੇਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਸ਼ਤ 11000/ਰੁਪਏ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਵਚਨ-ਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਤੇ ਸ: ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਸਰਾਹਣਾ ਕੀਤੀ। ਸ: ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਰਾਜ ਘਾਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਡੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਜੋ ਕਦੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵੇਖਕੇ ਸ: ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ 'ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ' ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਗਤੀ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ (ਸਪੁਰਨੀ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ) 'ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਨਾਮ) ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ 'ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ' ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸਭ 'ਤੇ ਵੱਧ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਿੱਤ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਅੱਠ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸਿੱਧੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ: ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਮਲੋਆ ਦਾ ਏਨੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਸਭਿਕਾਰ ਹੈ। ਸ: ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ 'ਤੇ ਭਾਈ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਚਾਰਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਿਤਾਉਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਭਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਮੋਗਾ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਨਵਾਂ 'ਚ

ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਤਲ

ਮੋਗਾ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਨਵਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ; ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬਾਹਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਭੇਜੇ। ਇਹਨਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਮਹੂਰਤ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠ ਰਖਵਾਇਆ। 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖੰਡਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ 'ਚ 10 + 2 ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਖੰਡਪਾਠ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਵਾਲੇ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਆਏ। ਸਕੂਲ 'ਚ ਇਕੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਸ: ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਲਾਈ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਸ ਵਕਤ 30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰਾਤ ਦੇ ਲਗਭਗ 10 ਵਜੇ ਉਹੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਆਏ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਿਠਾ ਕਿਸੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਛੇਵੀਂ ਜਮਤ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੜਕੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਲੜਕਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਇਲਾਜ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਕਮਰਾ ਅਜੇ ਨਵਾਂ ਉਸਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ

ਅਜੇ ਕੋਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਮਰਾ ਸੜਕ 'ਤੇ 20 ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸੜਕ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬਰਾਂਡੇ ਦੇ ਥਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ 13 ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਕਮਰੇ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕਮਰ ਦੇ ਖੁੰਜਿਆਂ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਜੀਤ ਭੱਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦੰਦਲ ਤੋੜੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਾਸੂਮ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ: ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਖੜੇ ਸਨ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਹੱਥੜ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਪੋਤਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਕੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈ ਨਿਕਲੇ ਕੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਕੂਲ ਵਲ ਮੁੜਿਆ ਕਿ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਸੁਟਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਲੁੱਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪਿੰਡ ਵਲ ਨੱਠਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆਇਆ। ਇਹ ਫੌਜੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਰ ਨਾ ਢਾਹ ਅੰਦਰ ਕਮਰੇ 'ਚ 12-14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਤਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਮਨਾਇਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ
ਕੋਲੋਂ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੱਚੇ ਏਨੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ
ਉਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ।
ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ
ਸਹਿਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮਨਾਇਆ।
ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ
ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲ
ਇਉਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੇਮਨੇ ਬਘਿਆੜਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦੇ

(ਸਫਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

'ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਇਹਨਾਂ
ਜਖਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਲ ਉਂਗਲ ਉਠਾਉਣ ਨੂੰ
ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ
ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੁੱਖ
ਦੋਸ਼ੀਆਂ (ਰਾਜਪਾਲ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਰੇਅ ਤੇ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਕੇ.
ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣਨ
ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। (ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ
ਗੱਲ।) ਹਾਂ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਬਲਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਉਤੇ
ਠੰਢਾ ਛਿੜਕਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨਾਮੀ ਹਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਬਦਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਰੇਬੀ ਚਾਲਾਂ ਚਰਚਰ ਚਲੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਵਚਨ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਸੁਣਾਏਗੀ।

ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ
ਲਈ ਕੁਝ ਕੁ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਦਾ
ਕਦਮ ਸ਼ਾਇਦ ਚੁੱਕ ਲਏ, ਪਰ ਇਹ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
'ਜਿੰਦਾ' ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸੁੱਖਾ' ਵਰਗੇ ਸੂਰਬੀਰ ਘੁਲਾਟੀਆਂ
ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਤਿਆਰ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਰੰਗ
'ਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
(ਸੁਨਾਮ), ਭਾਈ ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦਲ ਖਾਲਸਾ) ਤੇ ਉਸਦੇ
ਸਾਥੀਆਂ ਭਾਈ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਹਾਈਜੈਕਰ) ਤੇ ਉਸਦੇ
ਸਾਥੀਆਂ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕੁੱਕੀ) ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
(ਸੁੱਖੀ) ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ
ਪ੍ਰਤੀ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਰਵਈਆ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ
ਕਰੇਗੀ। (ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਨਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਜਾਨ ਉਹਨਾਂ
ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ

ਹਨ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ
ਸੰਭਾਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਖੰਡਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।
ਜਾਣ ਲਗਿਆ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ
ਨੂੰ ਧਮਕਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿ
ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਰਮੀ
ਅਤੇ ਚੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਇਹ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਰੇਡਿਓ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ
ਇਹ ਖਬਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿੰਡ
ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਹੱਡੀ
ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। □

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਆ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ) ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਉਲਟ ਸਿਰੇ
ਦੀਆਂ 'ਫਹੜੀਆਂ' (ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ) ਆਸਰੇ
ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ
ਵਤੀਰਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਭੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ।

ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਲੋਕ ਦੇਰੀ ਢਾਹ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣ? ਨਹੀਂ, ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨ
ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਸਲਪੁਣੇ ਜਾਂ
ਬੇਵਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਲੰਡੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ
ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ
ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਵੀਂ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ
ਮਿੱਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ
ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਕੋਲੋਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ
ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਆਸ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਸ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਪ੍ਰਤੀ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪਰਚੰਡ
ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਲੋਕ-ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਸ
'ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ' ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ
ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲੇ ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ
ਦੇ 'ਦਿਆਲੂਪੁਣੇ' ਜਾਂ 'ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ
ਹੋਣੇ। ਇਹਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਝੰਡਾ
ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। □

ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ 300/- ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਦਰ
ਠਗਰ (ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ) ਵਲੋਂ 150/- ਰੁ: ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਪੈਗਾਮ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਕਰਨ, ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :
ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾ: ਸਕਰੋਦੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ-148026

ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਸੰਪਾਦਕ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਨੇ ਜੇ.ਜੇ. ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਛਪਵਾਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

(ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟੋ ਅਤੇ ਮਾਰੋ ਜਾਂ ਵਲਦੇ ਬਣੋ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਮਾਨ ਦਲ ਵਾਲੇ “ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ” ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂਅ ‘ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੇਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਢ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਏਜੰਟ ਹਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਹਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਦਿ ਆਦਿ-ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਮਾਨ ਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਪਰ ਅਵਾਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਘਾਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਜਬਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ (ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ) ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਅੱਜ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਚਾਬੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਬਰ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਏਨੇ ਹੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਿਨ੍ਹੇ ਹੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਅਤੇ ਦਰੁਸਤ ਰਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਦਰੁਸਤ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁੱਟਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲੈਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਕਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜਕੇ ਚੱਲਣ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ

ਵਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ (ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਗਈ ‘ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਪੀਲ’ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ) ਨੂੰ ਨਾ-ਮੰਜੂਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵਿਚਾਰੇ

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਂਹ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਗੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੈਂਬਰੀ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਮਾਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਏਨੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮਾਨ ਦਲ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਂਹ ਚੁਕਣ ਲਈ ਜੋ ਕਾਹਲੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਦੇਖਿਆ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਤਕ ਸਮਝ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਕਾਤਲ ਐਸ.ਐਸ. ਰੇਅ ਵੀ ਪਰਚਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ “ਜੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।” ਜੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਬਚਨ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ

ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਖੜਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਧ ਚੁਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਰੁਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਫਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਮਲੋਮਾਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-

ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਫਾਸ਼ੀ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ “ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੈ।” ਜੇ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਬੰਧਿਤ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ-ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੂੜ ਦਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਭਾਂਡਾ ਭੱਜ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲਹਿਰ ਨੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਰਜਾਮੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਰ ਕਾਰਗਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਲਾਹਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਵਧ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ,

ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਭਟਕਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੱਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੜਤਾਲਣ ਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ,

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ, ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੱਤ ਦਾ ਸਹੀ ਚਾਨਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ,

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵੰਡੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾਂ ਕੌਮੀ ਸਰੂਪ ਤੇ ਸਟਬ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਕੌਮੀ ਸੋਚ ਉਸਾਰਨ 'ਚ ਗੁਰ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਥਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਵੱਧ ਯੂ. ਕੇ. ਤੋਂ ਛਪਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰ

ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ

ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜਾਓ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਲਿਖੋ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ 'ਤੇ 15 ਪੈਂਡ ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ ਭਰਕੇ “ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ” ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ।

Ad. ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ : ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ

SIKH PARIWAR, P. O. BOX 1427, HANDS WORTH, BIRMINGHAM, B 21, 8 B A U. K.

ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਜਫਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਅਦਾਰਾ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਮਾਸਿਕ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ‘ਜਫਰ’ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਦੀ ਘੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਰੀ ਸਾਥੀ ਜਫਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਰਾ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਸਾਰੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਜਫਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕੁੱਕੀ ਸੁਖੀ ਦੀ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਵੀਰ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਪਾਰ ਸਨੇਹ ਸਦਕਾ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਗੁਜਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪਲ ਘਟਨਾ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪੈਂਫਲਿਟ ਭੇਜ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਮੁੱਢੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਹੋਂਸਲੇ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਨ, 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 29 ਮਹੀਨੇ ਇਥੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਿਤਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ 5 ਸਾਲ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੈਂਡਾ ਬੜਾ ਬਿਖੜਾ, ਤੇ ਹਰ ਕਦਮ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਭਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਕਦਮ 'ਤੇ ਠੀਕ ਰਾਹ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਏਨੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਵੀਰ ਜੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁੜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪੈਂਫਲਿਟ ਵਿਚਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਮਦਾ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਉਤਲੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਸਾਥੀਆਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੀਏ। ਵੀਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਇਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਤਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਮੁਕੰਮਲ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਭਾਵ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਰਾਹ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੱਲ ਰਹੇ

ਹਨ। ਭਾਵ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ, ਫਲਸਤੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਆਇਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਠਾਠਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿਉ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰਹੀਏ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਝਕ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ। ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਬਦਨਾਮ ਬੜੀ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਫਲ-ਸਤੀਨੀ ਮੁਕਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕਾਰਕੁੰਨ, ਇਕ ਆਇਰਸ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਆਰਮੀ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਇਕ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਗੁਰ ਫਤਹਿ,

ਤੁਹਾਡਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ,

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਗੱਲਬਾਤ ਪੜੀ। ਸਹੀਦ ਭਾਈ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਉੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਫ ਕਰਨਾ ਇਕ ਸਵਾਲ 'ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਬਾਰੇ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਬੀਬੀ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਨਿੱਗਰ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ, "ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ?" ਦਾ ਉੱਤਰ ਬੜਾ ਠੋਕਰਾ ਹੈ, "ਨਹੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਈ ਕਿਹੜਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ"। ਬਗੈਰਾ ਬਗੈਰਾ।

ਪਰ ਉਸਦਾ ਅਮਲ ਵੀ ਝੱਟ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਰੋਪੜ ਸੀਟ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਐਮ. ਪੀ.

ਬਣਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਇਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਹੂ
ਚੁਕਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਫਿਰ
ਉਸਦਾ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਸਟੈਂਡ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਤੇ
ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਘੋਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਹੂ ਚੁੱਕਣ ਦੇ
ਕੀ ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ? ਉੱਤਰ ਭਾਵੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ
ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨਗੇ।

ਮਲੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਂਫਲਿਟ “ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣ
ਜਾਂ ਨਾਂ” ਵਿਚਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ
ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਕਿਥੇ ਖੜੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਪਣੀ
ਟਿੱਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ
'ਚ ਚੋਖਾ ਅੰਤਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ
ਇਕ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਰਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ
ਆਹਿਸਤਾ, ਆਹਿਸਤਾ। ਜੈ ਸੰਘਰਸ਼!

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭ ਚਿੰਤਕ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ,
ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਸੁਮਾਨ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਜੀ, ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਬਲਾਈ ਫਤੇ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ” ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਲੇਖ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ
ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਸੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਮ ਲਫਜ਼ ਨਹੀਂ
ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕਰ
ਰਹੇ ਹੋ। ਔਰ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਸੇਧ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਤੇ
ਉਹ ਵੀ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ
ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਆਪ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰੀਏ। ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ
ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ
ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵੇਰੀ ਮਨ ਕਰਕੇ ਸੋਚੀਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਸਨਮਾਨਤ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਐਸਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਨੂੰ
ਸਭ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤੇ ਕਰੇ।
ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
ਮਨ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਰਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਤੁਹਾਡਾ ਰਸਾਲਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਦਾਸ, ਗੁਪਤ ਸਿੰਘ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਜੱਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂ

ਨਾਸਰੋਂ ਮਨਸੂਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਖਿਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਆਪ
ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੱਚਦੇ ਹਾਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ
ਦਿਵਾਲੀ ਕਾਰਡ ਪਿੰਡ ਦੇ ਐਡਰੈਸ ਤੇ ਅਵੱਸ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ
ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਮਿਲਣ
ਨੂੰ ਬੜਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ
ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ
ਦਿੰਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ
ਉਲਟੇ (ਚੋਣਾਂ) ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਕਸੂਤਾ ਹੀ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਕੀ ਕਰੀਏ ਤੇ ਕੀ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਪੰਕਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ
ਮਨ ਅੰਦਰ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਪੋਰਟ ਕੀਤੇ
ਬਿਨਾਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੇਧ ਦੇਣ
ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ। ਐਤਕੀ ਪੈਗਾਮ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ
ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਸਹੀਦ ਭਾਈ ਚੰਨੀ
ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਵਲੋਂ ਛਪਿਆ ਖੱਤ-ਬੇਹਤਰੀਨ, ਦਿੱਲ-ਟੰਡਵਾਂ

ਭਾਵਨਾਤਮਕ + ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀ।

ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ, ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ)

ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਰੇ ਕੱਢਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਂਫਲਿਟ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀ
ਸਿਆਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ
ਬਹੁਤ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਮੁਕੰਮਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੇ
ਅੱਜ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਨਾੜੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ
ਜਗ੍ਹਾ ਆਪ ਜਿਹੇ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ
ਹੁੰਦੀ। ਖੈਰ! ਖਾੜਕੂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ
ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਤੇ
ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੰਨ
ਲਵੇ ਜੇ ਖਾੜਕੂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ
ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੈਂਫਲਿਟ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ
ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਝ ਸਕਣ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਕੋਈ
ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹੈਦਰ ਨਗਰ, ਸੰਗਰੂਰ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਿੱਤ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਮਾਸੂਮ
ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ
ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੀ ਅਰ. ਪੀ.
ਵਲੋਂ ਚੰਦ ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ
ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪੀ ਐਸ. ਯੂ ਬਿਸਾਖਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਹੱਥ
ਲਿਖਤ ਪੋਸਟਰ ਲਾ ਕੇ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਹੋਰ ਭਰਪੂਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ
ਤੇ 2 ਘੰਟੇ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ
ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਤੇ ਮਾਨ ਦਲ ਦਾ ਬਾਬਾ ਧੜਾ ਵੀ
ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਪੁਲਸੀਆਂ
ਵਿਰੁੱਧ 302 ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ
ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਨੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਬਾਬਾ
ਦਲ ਫਿਰ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਰੁੱਝ ਗਏ। ਕੈਪਟਨ
ਹਰਚਰਨ ਰੋਡੇ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ
ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਚਲਦੇ ਬਣੇ। ਜਦੋਂ ਪੀ ਐਸ. ਯੂ.
ਵਲੋਂ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ
ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਰਕਰ ਇਸ
ਗੱਲ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਏ ਤੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ 2-4
ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇੜੀ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ 26
ਤਾਰੀਖ ਉਡੀਕਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਬਲਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਨਾਹਲਖੋਟੇ ਮੰਗਾ

ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

—ਪਾਬਲੋ ਨੇਰੂਦਾ

ਉਹਨਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮਾਤਭੂਮੀ ਨੂੰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਬੇੜ ਦਿੱਤਾ,

ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਇਆ,

ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਸ ਗੱਦਾਰ ਲਈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਕੇ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪੁਜਿਆ

ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ,

ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲ ਜਾਵਾਂ,

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਲਿੱਬੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ,

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਦੂਤ ਬਣਾਕੇ ਬਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ,

ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ,

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ,

ਏਥੇ ਸ਼ਰੇਆਮ, ਇਸ ਚੌਂਕ ਵਿਚ,

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਾਲਮ ਰਾਜ ਦੇ ਖੂਨੀ ਕੁਤੇ

ਕਾਤਲ ਬੱਚ ਕੇ ਜਾਣ ਨਾ ਸੁੱਕੇ

ਮਸਲਾ ਗੱਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਣਖੀ ਲੋਕੇ,

- * ਨਵੰਬਰ 84 'ਚ ਦਿੱਲੀ, ਬੇਕਾਰੋ, ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਐਚ.ਕੇ.ਐਲ. ਭਗਤ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ, ਧਰਮਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ,
- * ਜੂਨ '84 'ਚ ਦੁਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ,
- * ਪਿਛਲੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਰੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ, ਜੇ. ਐਫ. ਰਿਬੇਰੋ, ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ, ਅਜਹਾਰ ਆਲਮ ਖਾਂ, ਸਵਰਨ ਘੋਟਨਾ, ਸੁਮੋਧ ਸੈਣੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹਤਿਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ੀਆ ਵਾਂਗ ਨਿਊਮਬਰਗ ਟਾਈਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ,
- * ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ, ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਦਲ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ

ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਓ

ਕੌਮੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ
ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ